

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 20. jaanuar 2021
(OR. en)

5487/21

ECOFIN 56
UEM 15

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	20. jaanuar 2021
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2021) 32 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS Euroopa majandus- ja finantssüsteem: avatuse, tugevuse ja vastupidavuse edendamine

---

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2021) 32 final.

Lisatud: COM(2021) 32 final

Brüssel, 19.1.2021
COM(2021) 32 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa majandus- ja finantssüsteem: avatuse, tugevuse ja vastupidavuse edendamine

1. SISSEJUHATUS

President von der Leyeni „geopoliitilise komisjoni“ eesmärk on edendada Euroopa Liidu rolli maailmas. Viimastel kümnenditel on geopoliitiline kontekst muutunud ning aset on leidnud suured tehnoloogilised ja ühiskondlikud muutused. Maailmamajandus on üha multipolaarsem ja teatavate osalejate lühiajalised ühepoolsete huvid võivad kahjustada tulemuslikku mitmepoolset koostööd.

Komisjoni 2020. aasta mai teatises „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“¹ rõhutati, et selles kontekstis peab EL looma ja säilitama oma „**avatud strateegilise autonoomia**“. ELil on oluline roll üleilmse juhtimise süsteemi kujundamisel ja vastastikku kasulike kahepoolsete suhete arendamisel, kaitstes end samal ajal ebaausate ja pahatahtlike tavade eest. See käib käsikäes ELi pühendumusega vastupidavamale ja avatumale maailmamajandusele, hästi toimivatele rahvusvahelistele finantsturgudele ja reeglitepõhisele mitmepoolsele süsteemile.

Käesolevas teatises kirjeldatakse, kuidas EL saab tugevdada oma avatud strateegilist autonoomiat makromajanduse ja rahanduse valdkonnas, **edendades euro rahvusvahelist rolli, tugevdades ELi finantsturutaristuid, parandades ELi sanktsioonide rakendamist ja jõustamist** ning suurendades ELi vastupidavust mõjule, mis tuleneb ühepoolsete sanktsioonide ja muude meetmete ebaseaduslikust eksterritoriaalsest kohaldamisest kolmandate riikide poolt². Teatis on osa laiemast meetmepaketist, mille eesmärk on tugevdada ELi avatud strateegilist autonoomiat ja vastupidavust³.

Esiteks kaitseks euro tugevam rahvusvaheline roll majandust valuutašokkide eest, vähendaks sõltuvust muudest valuutadest ning tagaks väiksemad tehingu-, rahastamis- ja riskijuhtimiskulud. Samuti aitaks see saavutada üleilmseid ühiseid eesmärke, nagu rahvusvahelise rahasüsteemi vastupidavus, stabiilsem ja mitmekesisem üleilmne valuutasüsteem ning turuosaliste laiemad valikuvõimalused, mis kõik muudaks maailmamajanduse vähem haavatavaks.

Euro edu stabiilse ja usaldusväärse valuutana tähendab, et sel juba on suur roll väljaspool ELi ja euroala. Võttes aluseks osakaalu üleilmsetes maksetes, on euro maailmas teine enim kasutatud valuuta. Euro osakaal üleilmsetes maksetes oli 2020. aasta novembris

---

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“, COM(2020) 456.

² „Eksterritoriaalseteks“ meetmeteks peetakse üldiselt seadusandlikke või reguleerivaid meetmeid, mida kohaldatakse väljaspool riigi territooriumi ja millel ei ole asjaomase riigiga piisavat seost.

³ Need hõlmavad kaubanduspoliitika läbivaatamist, ühisteatist ELi panuse tugevdamise kohta reeglitel põhineva mitmepoolsuse vallas, ajakohastatud tööstusstrateegiat ja digistrateegiaid ning ELi ja USA uut üleilmsete muutuste kava. Komisjoni 2021. aasta aruandes tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta esitatakse Euroopa avatud strateegilise autonoomia tugevdamise pikaajaline ja valdkonnaülene perspektiiv.

ligikaudu 38 %⁴. Euro osakaal maailma välisvaluutareservides on praegu ligikaudu 20 %⁵.

Teiseks ei ole hästi toimiv finantssektor mitte ainult Euroopa majanduse rahastamise ja investeringute võti, vaid ka oluline hüppelaud ELi ettevõtjatele ja kodanikele edukaks tegutsemiseks üleilmsel tasandil. See on esmatähtis ka selleks, et pakkuda tugevaid stiimuleid digimajanduse innovatsiooniks ja rohepöörde edendamiseks, nagu on rõhutatud Euroopa rohelises kokkuleppes⁶. Lisaks suurendab Ühendkuningriigi kui olulise finantskeskuse väljaastumine EList vajadust veelgi süvendada liidu kapitaliturge. Kolmandaks aitab ELi avatud strateegilise autonoomia ja vastupidavuse eesmärgi saavutamisele kaasa ELi sanktsioonide⁷ kiirem, jõulisem ja tulemuslikum rakendamine ja jõustamine ning tugevam poliitika, mis on suunatud võitlusele kolmandate riikide ühepoolsete sanktsioonide ja muude meetmete ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise vastu. ELi välispoliitika vahendite tugevdamine käib käsikäes euro rahvusvahelise rolli ja vastupidava finantssektoriga, kuna see võimaldab ELil kaitsta oma huve rahvusvahelisel tasandil ja seista oma väärtuste eest, kasutades kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid.

COVID-19 kriisil on olnud palju tagajärgi. Esiteks on see toonud esile võimalikud eelised, mis kaasnevad mitmel valuutal põhineva rahvusvahelise finantsüsteemiga, mis leevendab paremini finantspingeid ja stabiilsusriske. Teiseks suurendas ELi ettevõtete väärtuse langus kriisi ajal ohtu, et mõni strateegiline ELi ettevõtte võetakse röövellikult üle, mis võib kaasa tuua tehnoloogilise oskusteabe kadumise ja häired paljudes väärtusahelates.

Pandeemia on siiski toonud esile ka ELi tugevad küljed. EL on kriisile ja selle majanduslikele tagajärgedele reageerinud kooskõlastatult. Pikaajalise eelarve ja algatusega „NextGenerationEU“ on EL näinud ette oma seni suurima stiimulipaketti, et elavdada majandust ning panna alus tänapäevasele ja jätkusuutlikumale ELile. Kriisile reageerimine tugevdab ELi vastupidavust, annab tugeva kindlustunde turgudele ja majandustegevuses osalejatele ning suurendab investorite usaldust ELi ja euro vastu.

Samuti muudab kriisile reageerimine ELi oluliseks tegijaks finantsturgudel. 2020. aasta novembriks oli komisjon ELi rahastu TERA raames kolmes voorus emiteerinud ettenähtud 100 miljardi euro suurusest kogusummast juba 39,5 miljardit eurot sotsiaalseid võlakirju, et aidata kaitsta töökohti ja hoida inimesi tööl. Investorite huvi nende instrumentide vastu oli väga suur, kajastades ka liidu võlakirjade tugevat krediidireitingut. Taasterahastu „NextGenerationEU“ rahastamiseks laenab komisjon aastatel 2021–2026 kapitaliturgudelt liidu nimel kuni 750 miljardit eurot. See emiteerimine annab võimaluse luua üleilmne võrdlusalus (tulukõver) rahvusvahelistele investoritele, kes soovivad investeerida eurodes nomineeritud varadesse.

---

⁴ Swift RMB Tracker, detsember 2020: Live and delivered, MT 103 ja MT 202 (kliendi algatatud maksed ja institutsioonilised maksed), välja arvatud maksed euroalas.

⁵ Euroopa Keskpang, „19th Annual review of the international role of the euro“ (juuni 2020), kättesaadav aadressil: <https://www.ecb.europa.eu/pub/ire/html/ecb.ire202006~81495c263a.en.html>

⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2019) 640.

⁷ Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 215 „piiravad meetmed“.

2. TUGEVAMA ELI ALUS

Suur integreeritud siseturg, mis põhineb kindlatel majanduslikel põhimõtetel, usaldusväärset ja prognoositaval õigusüsteemil ning õigusriigi põhimõttel, on vastupidava ELi alus. Samal ajal peab EL tulemuslikumalt ära kasutama oma suhtelisi eeliseid nendes valdkondades ja suunama neid välismaailmale.

ELi avatud strateegilise autonoomia peamine eesmärk on kaitsta ja süvendada ühtset turgu, mis toetab eurot ning ELi avatust kaubandusele ja investeringutele ülejäänud maailmaga. Iga poliitika, mis parandab ühtse turu toimimist, suurendab finantsturgude sügavust ja likviidsust, edendab majanduskasvu ning tagab finants- ja eelarvestabiilsuse, tugevdab ka ELi geostrateegilist ja majanduslikku mõju. See hõlmab poliitikat, mille eesmärk on valmistada EL ette tulevasteks väljakutseteks ning eelkõige edendada digimajandust ja rohepöõret, pakkuda ettevõtjatele ja üksikisikutele võimalusi kestlikuks kasvuks ja tõhususe suurendamiseks nii ELis kui ka väljaspool.

Ühtse turu tugevdamiseks vajab Euroopa majandus paremat internetiühendust ning tugevamat tööstuslikku ja tehnoloogilist kohalolekut sellistes strateegilistes valdkondades nagu tehisintellekt, superandmetöötlus ja pilvandmetöötlus. Euroopa Liit peab kasutama ära ka võimalusi majanduse jaoks, luues ühiseid Euroopa andmeruume ning pilvetaristut ja -teenuseid. Finantssektori digiüleminek aitab tagada sektori vastupidavuse ja sõltub ELi õigusraamistikust, mis hõlbustab innovatsiooni, edendab andmepõhist rahastamist ja suurendab küberkerksust. Samal ajal on ELi töö finantsturgude keskkonnahoidlikumaks muutmisel ja kestlikuma rahastuse tagamisel, sealhulgas ELi kestlike investeringute taksonoomia abil läbipaistvuse suurendamise kaudu, esmatähtis finantssektorile tugevate stiimulite andmiseks.

Alates 2008. aasta üleilmsest finantskriisist ja sellele järgnenud riigivõlakriisist on EL teinud märkimisväärseid edusamme oma institutsioonilise ülesehituse parandamisel, muutes euroala rahvusvaheliste investorite jaoks atraktiivsemaks. EL on jätkuvalt tugevdanud ja süvendanud majandus- ja rahaliitu, mis põhineb hästi toimival majanduspoliitika koordineerimise raamistikul ning tõhusal ja stabiilsel finantssüsteemil. Viimane hõlmab järgmist: pangandusliit, millega tugevdatakse ja ühtlustatakse pankade järelevalvet ja kriisiohjet euroalal; kapitaliturgude liit, millega edendatakse kapitali kättesaadavust ja liikuvust kogu ELis; ning Euroopa stabiilsusmehhanismi loomine ja selle edasine tugevdamine, et anda finantsabi euroala liikmesriikidele ja hoida ära kriise euroalas. Kõigis neis valdkondades on tehtud märkimisväärseid edusamme. Siiski ei ole nende oluliste valdkondade edasise integreerimise täielikku potentsiaali veel ära kasutatud. Olulised puuduvad elemendid on näiteks Euroopa hoiuste tagamise skeemi loomine, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks aktsiaturgudele juurdepääsu lihtsustamine, pikaajaliste investeringute edendamine ja maksejõuetusraamistike ühtlustamine kogu liidus. Lisaks suurendaks ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsekorra kiire rakendamine ja kriisilahenduse korral likviidsuse tagamise vahendite arendamine kriisilahendusraamistiku usaldusväärset.

1. põhimeede. Pangandusliidu väljakujundamine ja edasiste märkimisväärsete edusammude tegemine kapitaliturgude liidu valdkonnas, et edendada ELi vastupidavust ning süvendada majandus- ja rahaliitu.

Esile on kerkinud uued väljakutsed. COVID-19 pandeemia on eelkõige inimtragöödia, millel on püsiv mõju inimestele ja ühiskonnale. Samuti võib see jätta Euroopa ja maailma majandusse püsivad armid. Seepärast toetab EL uut, tugevamat ja kestlikumat

majandusmudelit. Ühendkuningriigi ELi väljaastumisega kaasneb suur vajadus ja võimalus arendada ELi-siseseid turutaristuid. Nende küsimuste lahendamise vahendid peavad põhinema majanduskasvu ja tõhusust edendavatel poliitikameetmetel ning neid toetavatel raamistikel.

COVID-19 pandeemia reageerimiseks on EL käivitanud enneolematu taastekava „NextGenerationEU“. Taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend on taastekava suurim programm, mille raames antakse liikmesriikidele kuni 672,5 miljardit eurot laene ja toetusi reformide ja investeeringute rahastamiseks. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavadega ette nähtud investeeringud ja reformid aitavad liikmesriikidel kasutada ära rohe- ja digipöörde võimalusi ning lahendada peamisi majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme, mis on kindlaks tehtud ELi majanduspoliitika juhtimise ja koordineerimise raamistikus. Kvaliteetsete eurodes nomineeritud võlakirjade emiteerimine taasterahastu „NextGenerationEU“ raames suurendab märkimisväärselt ELi kapitaliturgude sügavust ja likviidsust ning muudab need ja euro investorite jaoks atraktiivsemaks. ELi võlakirjade emiteerimine võib aidata suurendada ka rahvusvaheliste investorite riskipositsiooni ELi suhtes, pakkudes tasakaalustatud portfelli väikse riskiga komponenti ja toimides reservvaluutana⁸.

Lisaks on komisjon avaldanud kapitaliturgude liidu ajakohastatud tegevuskava,⁹ ELi jaemaksete strateegia¹⁰ ja digirahanduse strateegia¹¹. Komisjon võtab 2021. aasta alguses vastu uuendatud kestliku rahanduse strateegia. Kapitaliturgude taastepaketiga¹² muudeti ELi kapitaliturgude eeskirju, et aidata ELi ettevõtetel kaasata kapitali avalikel turgudel, toetada pankade laenuandmisvõimet ja suurendada investeeringuid COVID-19 kriisi ajal. Ka panganduspaketi¹³ eesmärk on hõlbustada laenude andmist majandusele.

Finantsturgudel on oluline roll ka ELi kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisel. Euroopa roheline kokkulepe ning ELi energia- ja kliimaeesmärgid¹⁴ toovad kaasa suured muutused selles, kuidas ELis energiatoodetega kaubeldakse. Selle tulemusel arenevad

---

⁸ Vt ka: „Euro ja majanduse analüüs“, 5. peatükk, komisjoni talituste töödokument, SWD(2020) 276, mis on lisatud dokumendile COM(2020) 746 (Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta).

⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimeste ja ettevõtete hüvanguks toimiv kapitaliturgude liit - uus tegevuskava“, COM(2020) 590.

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi jaemaksete strateegia kohta“, COM(2020) 592.

¹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi digirahanduse strateegia kohta“, COM(2020) 591.

¹² See pakett hõlbustab kapitaliturgudel Euroopa ettevõtete toetamist kriisist taastumisel. Pakett sisaldab järgmisi määrusi, millega muudetakse sihipäraselt kapitaliturgude eeskirju, eelkõige määrust (EL) 2017/2401, määrust (EL) 2017/2402, määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi 2014/65/EL.

¹³ Selle paketi eesmärk on tagada, et pangad saavad laenuandmist jätkata, et toetada majandust ja aidata leevendada koroonaviiruse olulist majanduslikku mõju. See hõlmab dokumenti COM(2020) 169, tõlgendavat teatist ELi raamatupidamis- ja usaldatavusraamistiku kohta ning sihipäraseid kiireid muudatusi ELi panganduseeskirjades, eelkõige määrustes (EL) nr 575/2013 ja (EL) nr 648/2012.

¹⁴ 2020. aasta septembris esitas komisjon ettepaneku vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks vähemalt 55 %, muutes praegust heite vähendamise trajektoori, et saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Ettepanek on esitatud teatises „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimanetraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“, COM(2020) 562. Lisateavet leiab aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action_et

tärgavad turud, näiteks vesinikuturg, ning suureneb vajadus kindlate strateegiliste tarneahelate järele taastuenergia ja muude tehnoloogiate jaoks, mis on rohepöörde ja ELi energiajulgeoleku jaoks üliolulised. Selline majanduse ümberkujundamine nõuab märkimisväärseid avaliku ja erasektori investeeringuid ning investeeringuvoogude ümbersuunamist kestlikesse projektidesse.

Sellele poliitikale tuginedes peab EL võtma täiendavaid sihipäraseid meetmeid järgmise kolme samba raames:

- euro rahvusvahelise rolli tugevdamine, tehes koostööd kolmandatest riikidest partneritega, et edendada euro ning eurodes nomineeritud instrumentide ja võrdlusaluste kasutamist, saada üle euro üleilmset kasutamist takistavatest tõketest ning edendada euro kui rahvusvahelise alusvaluuta staatust energia- ja kaubasektoris;
- ELi finantsturutaristute edasiarendamine ja nende vastupidavuse suurendamine, sealhulgas sanktsioonide ja muude kolmandate riikide meetmete eksterritoriaalse kohaldamise suhtes;
- ELi enda sanktsioonide ühetaolise rakendamise ja jõustamise edasine edendamine.

3. EURO RAHVUSVAHELISE ROLLI TUGEVDAMINE

Euro on ELi integratsiooni ja autonoomia oluline sümbol ja vahend. See võimaldab maksta kaupade ja teenuste eest, vahetada valuutat, laenata ja teha tehinguid kapitaliturul. Samuti toimib see arveldusvaluutana, väärtuse säilitajana väljaspool euroala ja reservvaluutana. 2018. aasta detsembri teatises „Euro rahvusvahelise rolli tugevdamine“¹⁵ on esitatud põhimeetmed ühisraha rahvusvahelise rolli tugevdamiseks. Teatisega kaasnes soovitus euro rahvusvahelise rolli kohta energeetika valdkonnas¹⁶ ning sellele järgnes viis sektoripõhist konsultatsiooni euro rolli kohta valuutaturgudel, energiasektoris, tooraineturgudel, põllumajandustoodetega ja toiduainetega kauplemisel ning transpordisektoris¹⁷.

Rahapoliitika seisukohast võib euro laialdasem kasutamine tuua mitmesugust kasu, nagu raha emiteerimisest saadav emissioonitulu, suurem rahanduslik sõltumatus ja rahapoliitika tugevam mõju maailmas. Laialdasem kasutamine vähendaks ka tehingu-, riskijuhtimis- ja rahastamiskulusid ning valuutašokkide mõju¹⁸. See kasu näib üles kaaluvat kulud, nagu surve valuuta tugevdamisele stressiolukorras. Euro tugevam roll soodustaks ka suuremat süsteemset stabiilsust, kuna see mitmekesistab üleilmset valuutasüsteemi ja leevendab asümmeetriliste šokkide, eelkõige kolmandate riikide rahapoliitikaga seotud šokkide mõju. Likviidsuskokkulepete, näiteks kolmandate

¹⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule (euroala tippkohtumine), nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euro rahvusvahelise rolli tugevdamine“, COM(2018) 796, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication_-_towards_a_stronger_international_role_of_the_euro.pdf

¹⁶ Komisjoni soovitus euro rahvusvahelise rolli kohta energeetika valdkonnas, C(2018) 8111, millele on lisatud komisjoni talituste töödokument „Euro rahvusvahelise rolli edendamine energeetika valdkonnas“. SWD(2018) 483.

¹⁷ Viie suunatud konsultatsiooni tulemused võeti kokku komisjoni talituste töödokumendis „Euro rahvusvahelise rolli tugevdamine. Konsultatsioonide tulemused“, SWD(2019) 600.

¹⁸ Euroopa Keskpang, „8th Annual review of the international role of the euro“ (juuni 2019), kättesaadav aadressil: <https://www.ecb.europa.eu/pub/ire/html/ecb.ire201906~f0da2b823e.en.html#toc1>

riikidega tehtud vahetustehingute ja repotehingute sujuv toimimine aitab Euroopa Keskpangal (EKP) täita hinnastabiilsuse eesmärki, hoida ära olukorda, kus euro likviidsuspuudujääk toob kaasa finantsstabiilsuse riskid, ning võib aidata tugevdada euro positsiooni maailmas. Likviidsusprobleemide ajal vähendavad need kokkolepped ohtu, et negatiivne mõju kandub üle euroala finantsturgudele, ja kujutavad endast olulist likviidsuse kaitsemehhanismi kolmandate riikide puhul, kes kasutavad eurot laialdaselt finants- ja äritehinguteks. Mitmekesisem üleilmne rahandusmaastik edendaks ka rahvusvahelise kaubanduse üldist võimet kohaneda vahetuskursi muutustega, eelkõige tärkava turumajandusega riikides¹⁹..

Euro tugevam rahvusvaheline roll võiks siis olla osa laiemast suundumusest, kus valuutade mitmekesistamine hinnakujunduses ja rahastamises aitab kaasa väliste tasakaalustamismehhanismide ja vahetuskursi muutuste stabiliseerivale rollile.

Eelmises punktis nimetatud ettepanekutele tuginedes töötab komisjon välja täiendavaid meetmeid euro kasutamise edendamiseks kogu maailmas.

Eurodes nomineeritud võlaväärtpaberite, kaupade ja seonduvate finantsinstrumentidega kauplemise suurendamine

EL on maailma suurim kaubandusjõud, kelle arvele jääb enam kui veerand maailma kaubandusest²⁰. 2018. aastal kasutati ELi ekspordi puhul kõige rohkem eurot, samal ajal kui ELi impordi puhul kasutati kõige rohkem USA dollarit. Kuigi kauplejad saavad kauplemisel kasutatava valuuta vabalt valida turukaalutlustele tuginedes, on ELi kaubanduslepingute raames võimalik veelgi edendada euro kasutamist. Cotonou lepingu järgse lepingu²¹ sõlmimine võimaldab ELil ning tema Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna partneritel soodustada oma valuutade laialdasemat kasutamist ning komisjon uurib täiendavaid võimalusi euro kasutamise edendamiseks selles piirkonnas. Komisjon kaalub ka kauplejate tehtud euromaksetega seotud teabelünkade kõrvaldamist. Selleks saab kaasata ELi delegatsioone ja lisateavet saab anda turulepääsu andmebaasi „Access2Markets“ kaudu²².

Kaubaturud on ülemaailmse kaubanduse üks põhiaspekte. Alates euro rahvusvahelist rolli käsitleva komisjoni soovitusel vastuvõtmisest on energiavaldkonnas tehtud märkimisväärseid edusamme euro kasutamisel ELi gaasiturudel. Eurodes sõlmitud

---

¹⁹ Boz, E., Gopinath, G. ja Plagborg-Møller, M. (2017) „Global Trade and the Dollar“, IMFi töödokument, kd 17(239).

²⁰ Kui ELi-sisene kaubandus välja arvata, oli EL 27 osakaal maailma ekspordis 2019. aastal kaupade puhul 15,6 % ja teenuste puhul 22,5 %, samas kui osakaal maailma impordis oli kaupade puhul 13,9 % ja teenuste puhul 21,0 %. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10934584/KS-EX-20-001-EN-N.pdf/8ac3b640-0c7e-65e2-9f79-d03f00169e17>

²¹ EL ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide organisatsioon (OACPS) jõudsid 3. detsembril 2020 poliitilisele kokkuleppele Cotonou lepingule järgneva uue partnerluslepingu tekstis. Pärast heakskiitmist, allkirjastamist ja ratifitseerimist hõlmab leping paljusid valdkondi alates säästvast arengust ja majanduskasvust kuni inimõiguste ning rahu ja julgeolekuni ning selle eesmärk on muuta iga osavõttev piirkond tugevamaks. Kui leping jõustub, toimib see uue õigusraamistikuna ning suunab poliitilisi, majanduslikke ja koostöösuhteid ELi ja 79 OACPSi liikme vahel järgmise kahekümne aasta jooksul. Lisateavet leiab aadressil <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/welcome-access2markets-trade-helpdesk-users>.

²² Acces2Markets on andmebaas, kust ELi eksportijad ja importijad saavad teavet tariifide, maksude, päritolureeglite ning menetluste ja formaalsuste kohta. Lisateavet leiab aadressil <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/about-access2markets>.

maagaasilepingute osakaal suurenes 38 %-lt 2018. aastal 64 %-le 2020. aastal²³. Eurodes nomineeritud võrdlusaluseid tunnustatakse ja kasutatakse üha enam ka mujal maailmas. Selleks et veelgi suurendada euro kasutust kaubatehingutes, jätkab komisjon arutelusid peamiste osalejatega olulistest strateegilistes sektorites, sealhulgas kaubad, õhusõidukid, tervishoid ja taastuvenergia jaoks kriitilise tähtsusega toorained.

ELi finantsturud peavad jääma ka konkurentsivõimeliseks ja atraktiivseks rahvusvaheliste turuosaliste jaoks. Laiema kapitaliturgude taastepaketi raames pakkus komisjon välja mitu finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID II)²⁴ kohast meetet, et edendada investeringuid ja kauplemist. Need hõlmasid mõne sellise nõude vähendamist, mis on liiga koormavad või takistavad ELi kapitaliturgude arengut. Lisaks tegi komisjon ettepaneku muuta MiFID II eeskirju, mida kohaldatakse energiaturuletisinstrumentide turgude suhtes. Selle eesmärk on aidata kaasa eurodes nomineeritud energiaturgude arengule ja võimaldada ELi ettevõtetal juhtida oma riske, kaitstes samal ajal kaubaturgude usaldusväarsust²⁵.

Tuginedes energia, eelkõige elektri ja gaasi kaubatuletisinstrumentide turgude edukale reformile, mis viidi ellu kapitaliturgude taastepaketi raames, vaatab komisjon 2022. aastal läbi võrdlusaluste määruse²⁶. Läbivaatamise eesmärk on hõlbustada selliste eurodes nomineeritud indeksite teket, mis hõlmavad majanduse põhisektoreid, sealhulgas tärkavaid energiaturge, nagu vesinik. Komisjon kasutab seda läbivaatamist ka selleks, et hinnata, kas eurodes nomineeritud intressimäära võrdlusaluste usaldusväarsuse suurendamiseks on vaja täiendavaid reforme. Kooskõlas pankadevaheliste kriitilise tähtsusega laenuintresside (IBOR) rahvusvaheliste reformipüüdlustega vaatab komisjon korrapäraselt läbi kõigi kriitilise tähtsusega või süsteemsete võrdlusaluste (eelkõige kui need on nomineeritud eurodes) usaldusväarsuse.

Komisjon vaatab 2021. aastal täiendavalt läbi ka MiFIDi/MiFIRi. Läbivaatamise raames teeb komisjon ettepaneku parandada, lihtsustada ja veelgi ühtlustada väärtpaberiturgude läbipaistvuse raamistikku, et suurendada järelkauplemist eurodes nomineeritud võlainstrumentidega. See hõlmab kauplemiskoondteabe väljatöötamist ja rakendamist, eelkõige äriühingute võlakirjaemissioonide puhul. See on keskne andmebaas, mis koondab mitmesugused kauplemisjärgsete andmete allikad ühte kohta. Kauplemiskoondteabega tagatakse, et rohkem kaubeldakse läbipaistvatel reguleeritud platvormidel, suurendades seeläbi eurodes nomineeritud väärtpaberite turu sügavust ja atraktiivsust nii emitentide kui ka investorite jaoks.

---

²³ Arvud põhinevad komisjoni töötajate poolt kättesaadavate andmeallikate alusel tehtud arvutustel.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL.

²⁵ Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL seoses teabele esitatavate nõuete, tootejuhtimise ja positsioonipiirangutega, et aidata kaasa COVID-19 pandeemiast taastumisele, COM(2020) 280. Kavandatud muudatustega kohandatakse hoolikalt positsioonipiirangute korda ja riskimaanduserandi kohaldamisala, et tärkavad eurodes nomineeritud finantsinstrumentide turud saaksid areneda ning tootjad oma riske maandada, aga samal ajal oleks kaitstud ka kaubaturgude usaldusväarsus (v.a põllumajanduskaupade tuletisinstrumentid, eriti juhul, kui alusvaraks on inimtoit).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1011, mis käsitleb indekseid, mida kasutatakse võrdlusalustena finantsinstrumentide ja -lepingute puhul või investeerimisfondide tootluse mõõtmiseks, ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2014/17/EL ning määrust (EL) nr 596/2014.

2. põhimeede. Komisjon toetab täiendavalt eurodes nomineeritud kaubatuletisinstrumentide arendamist energia- ja toorainevaldkonnas ning hõlbustab selliste eurodes nomineeritud võrdlusindeksite ja kauplemiskohtade teket, mis hõlmavad põhisektoreid, sealhulgas tähtsaid energiaturge, nagu vesinik.

ELi emissioonid ning kolmandate riikide investorite ja emitentide teavitamine

Taasterahastu „NextGenerationEU“ ja eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA) rakendamise käigus saab ELi üks suuremaid võlakohustuste emitente kogu maailmas. TERA esimeste emissioonide edukus näitas rahvusvaheliste investorite nõudlust ELi emitentide võlakirjade järele, sealhulgas tänu ELi kõrgele krediitkvaliteedile²⁷. EL emitentide võlakirju mahus ligikaudu 1 triljon eurot²⁸. Nende programmide kaudu emitentide komisjon erinevate tähtaegadega võlakirju, sealhulgas lühiajalisi väärtpapereid.

Sellele tuginedes korraldatakse kõrgetasemelised kohtumised turuosalistega, eelkõige väljaspool ELi, et edendada investeringuid eurodes nomineeritud võlakirjadesse. Komisjon julgustab ELi institutsioone, ametiasutusi, riiklikke tugipanku ja mitmepoolseid panku kasutama oma tegevuses ja võlakirjade emitentide võimalikult palju eurot.

Investeeringute valuuta ja rahvusvahelise kaubanduse arveldusvaluuta on peamiselt turu enda valik, mis põhineb sellistel teguritel nagu institutsioonide stabiilsus ja usaldus nende vastu, kapitaliturgude suurus ja sügavus ning integreeritus rahvusvahelise kaubanduse üleilmsetesse väärtusahelatesse²⁹. Komisjon peab dialoogi kolmandate riikide avaliku ja erasektori partneritega, et saada parem ülevaade tőketest, mis takistavad euro laialdasemat kasutamist kaubandus- ja finantsuuhetes, ning sellest, kuidas neid takistusi

²⁷ 2020. aasta lõpus hindasid peamised reitinguagentuurid ELi järgmiselt: Fitch Ratings: AAA (stabiilne väljavaade); Moody's: Aaa (stabiilne väljavaade); S&P: AA (positiivne väljavaade); DBRS: AAA (stabiilne väljavaade); Scope: AAA (stabiilne väljavaade). Vt Euroopa Liit: esitlus investoritele (detsember 2020), kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/investor-relations_en.

²⁸ Liit on loonud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA) selleks, et aidata liikmesriikidel võidelda oma territooriumil koroonaviiruse puhangu negatiivsete majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgedega. Selle raames saab EL anda mõjutatud liikmesriikidele laenukuni kuni 100 miljardit eurot finantsabi, et aidata tulla toime tööhõive säilitamiseks tehtavate riiklike kulutuste järsu suurenemisega. Üksikasjalikum teavet leiab nõukogu 19. mai 2020. aasta määrusest (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA).

Euroopa Liidu taasterahastu „NextGenerationEU“ on 750 miljardi euro suurune ajutine rahastu, mille eesmärk on aidata korvata koroonaviiruse pandeemiast tingitud vahetatud majanduslikku ja sotsiaalset kahju. Sellega rahastatakse meetmeid ja tegevusi, mis tuleb ellu viia vastavalt Euroopa Liidu majanduse taastekavale („Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“, COM(2020) 456). Nõukogu määrusega 2020/2094 on ette nähtud eraldada vahendeid järgmiselt:

- toetus kuni 390 miljardit eurot 2018. aasta hindades tagastamatu toetusena ja tagastatava toetusena rahastamisvahendite kaudu ning eelarveliste tagatiste eraldiste jaoks;
- kuni 360 miljardit eurot 2018. aasta hindades laenukuni liikmesriikidele programmi jaoks, millega rahastatakse majanduse taastamist ning majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust reformide ja investeeringute toetamise kaudu.

²⁹ Euroopa Keskpank (juuni 2020), vt eespool.

kõrvaldada. Algatused, millega edendatakse Euroopa suutlikkust rääkida rahvusvahelisel areenil ühel häälel, aitavad laiendada euro üleilmset haaret.

Komisjon korraldab sihipäraseid makromajanduslikke dialooge ja seminare naaberriikidega, pöörates erilist tähelepanu idapartnerluse ja lõunanaabruse riikidele, pidades silmas nende geograafilist lähedust ja ELi tähtsust paljudele neist kaubanduspartnerina, investorina ning rahasaadetiste ja makromajandusliku finantsabi allikana. Erilist tähelepanu pööratakse ka kontaktidele erasektoriga, kuna seal võivad euro kasutamise takistused ja võimalused olla erinevad. Selleks on oluline kasutada ära ELi delegatsioonide võrgustikku ja teha koostööd Euroopa välisteenistusega.

3. põhimeede. Komisjon käivitab teavituskampaania, et edendada eurodes nomineeritud investeringuid, hõlbustada euro kasutamist arveldus- ja nomineerimisvaluutana ning saada paremini aru selle laiemat kasutamist takistavatest teguritest. See teavitustegevus toimub dialoogi, seminaride ja uuringute vormis, mis on suunatud avalikule ja erasektorile, finantsvaldkonda reguleerivatele asutustele ning institutsionaalsete investoritele ELi piirkondlikes ja mujal maailmas asuvates partnerriikides.

Euro roll rohepöördes

Euroopa rohelises kokkuleppes³⁰ kirjeldatakse, kuidas saavutada ELis kliimaneutraalsus ja keskkonnasäästlikkus. Sellel on üleilmne mõõde, et edendada Pariisi kokkuleppest tulenevate rahvusvahelise üldsuse kohustuste täitmist. EL peab kaasama suuri investeringuid, et saavutada ELi 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärgid ning saada 2050. aastaks kliimaneutraalseks, samuti saavutada muud rohelise kokkuleppe eesmärgid, nagu bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja ringmajandusele üleminek. Koos taastekavaga annab kestliku rahanduse edendamine võimaluse arendada ELi finantsturud üleilmseks rohelise rahastamise keskuseks, mis tugevdab euro rolli kestlike finantstoodete puhul kasutatava peamise valuutana. 2019. aastal oli peaaegu pool kõigist maailmas tehtud roheliste võlakirjade, sealhulgas euroalaväliste võlakirjade emissioonidest nomineeritud eurodes³¹. Eeldatakse, et see osakaal kasvab veelgi, arvestades eelkõige eesmärki, et 30 % taasterahastu „NextGenerationEU“ investeringutest rahastatakse roheliste võlakirjadega, mis emiteeritakse peamiselt liikmesriikide riiklike taaste- ja vastupidavuskavade alusel tehtavate rahastamiskõlblike kulutuste katteks. ELi rohelisi investeringuid toetavad veelgi tulevane ELi roheliste võlakirjade standard, ELi kestliku rahanduse taksonoomia ning kestliku rahandusega seotud avalikustamis- ja aruandluskohustused.

Lisaks tuleks ELis ja sellest väljaspool edasi arendada suunatud kauplemisplatvorme eurodes nomineeritud kestlike finantsinstrumentide jaoks, nt tähtsate energiaturgude (nagu vesinik) vallas.

ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) raames korraldab EL maailma suurimat CO₂-turgu, mille käive ja likviidsus kasvavad püsivalt. ELi HKS on osutunud tulemuslikuks turupõhiseks vahendiks, mis stimuleerib heite kulutõhusat vähendamist. HKSiga hõlmatud üksuste heide vähenes aastatel 2005–2019 ligikaudu 35 %. Komisjon

³⁰ COM(2019) 640, vt eespool.

³¹ Vt „Unleashing the euro’s untapped potential at global level“, EKP juhatuse liikme F. Panetta kõne kohtumisel Euroopa Parlamendi liikmetega. Kättesaadav aadressil <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200707~3eebd4e721.en.html>

jätkab ELi HKSi tõhususe ja vastupidavuse suurendamist, võttes arvesse selliseid arenguid nagu turustabiilsusreservi loomine. Komisjon jälgib pidevalt lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise suundumusi, sealhulgas asjaomase kõrvaltegevuse erandi mõju, eelkõige finantsinstrumentide turgude direktiivi läbivaatamise raames, mis viiakse läbi 2021. aasta lõpuks, et tagada HKSi turgude vastavus rangeimatele standarditele. Komisjon eeldab, et turuosalised kauplevad ELi lubatud heitkoguse ühikutega ELi õiguse ja järelevalvekorra alusel. Hiljuti hangitud ühine enampakkumisplatvorm lubatud heitkoguse ühikutega kauplemiseks asub nagu selle eeskäiagi ELis.

2021. aasta juunis esitab komisjon seadusandlikud ettepanekud, et saavutada ELi eesmärk vähendada kasvuhooenergia heidet võrreldes 1990. aastaga 2030. aastaks vähemalt 55 % (pakett „Eesmärk 55“)³². Nende meetmete raames teeb komisjon ettepaneku laiendada ELi HKSi nii, et see hõlmaks ka meretranspordist tulenevat heidet. Lisaks kaalub komisjon selles õigusakti ettepanekus heitkogustega kauplemise laiendamist hoonetest ja maanteetranspordist tulenevale heitele ja muule fossiilkütuste põletamisest tulenevale heitele. See võib oluliselt suurendada süsteemi katvust sektorite ja kasvuhooenergia heite seisukohast.

4. põhimeede. Komisjon edendab roheliste võlakirjade kasutamist Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks vajalike investeeringute ja projektide rahastamise vahendina. Komisjon seab eesmärgiks emiteerida 30 % taasterahastu „NextGenerationEU“ võlakirjadest roheliste võlakirjadena.

5. põhimeede. Komisjon otsib võimalusi ELi heitkogustega kauplemise süsteemi rolli laiendamiseks, et maksimeerida selle keskkonnaalaseid tulemusi, ning toetab veelgi heitkogustega kauplemise süsteemi tegevust ELis.

Euro digiajastul

Digirahanduse edendamine koos seonduvate riskide piiramisega toetab ELi majanduse taastumist ja majanduse laiemat ümberkujundamist. Euroopa digirahandussektori edasiarendamine tugevdab ELi avatud strateegilist autonoomiat finantsteenuste valdkonnas ning suutlikkust kaitsta ELi finantsstabiilsust ja väärtusi.

Üha rohkem keskpanku kogu maailmas uurib võimalust võtta kasutusele keskpanga digiraha. Kuigi pankadel on juba oma reservide kaudu juurdepääs keskpanga rahale digitaalsel kujul, avab uus tehnoloogia võimaluse võtta kasutusele keskpanga jaedigiraha, mis oleks kodumajapidamistele ja ettevõtjatele vahetult kättesaadav. Komisjon ja EKP jätkavad jõupingutusi, et tagada tugev ja elujõuline Euroopa digirahanduse sektor ja hästi integreeritud maksektor, et rahuldada ELis uusi maksevajadusi. Võttes arvesse digipööret, kiireid muutusi maksekeskkonnas ja krüptovarade esilekerkimist, uurib EKP võimalust emiteerida digieuro, mis täiendaks tavaraha ja erasektori pakutavaid makselahendusi.

³² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“, COM(2020) 562; Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Komisjoni 2021. aasta tööprogramm. Elujõuline liit ebakindlas maailmas“, COM(2020) 690.

EKP avaldas 2020. aasta oktoobris eurosüsteemi kõrgetasemelise rakkerühma aruande digieuro kohta³³ ja algatas avaliku konsultatsiooni. Viimane lõppes 12. jaanuaril 2021 ja selle vastu tunti suurt huvi. Digieuro võib muu hulgas toetada ELi majanduse digipööret ja strateegilist autonoomiat. Koos erasektori digirahalahendustega võib digieuro osaliselt leevendada ka probleeme, mis tulenevad korrespondentpangasuhete vähenemisest piiriüleste tehingute puhul, mis on tingitud pankade kulude ratsionaliseerimisest, regulatiivsetest ootustest³⁴ ja selle teenuse osutamise muutustest. Selleks et saada avalikust digieurost täit kasu, on oluline käsitleda ka ELi poliitika võimalikke probleeme, näiteks neid, mis on seotud finantsvahenduse ja -stabiilsusega, erasektori makselahenduste väljatõrjumisega, finantsalase kaasamisega, rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitlusega, andmekaitsega ja rahapoliitika elluviimisega. Eurorühm pidas 3. novembril 2020 esimese strateegilise arutelu digieuro üle ning võimalike majanduslike, sotsiaalsete ja poliitiliste tagajärgede üle, mida selline innovatsioon võib kaasa tuua.

Komisjoni ja EKP talitused vaatavad ühiselt tehnilisel tasandil läbi paljud digieuro võimalikust kasutuselevõtust tulenevad poliitilised, õiguslikud ja tehnilised küsimused, võttes arvesse oma vastavaid volitusi, mis on sätestatud ELi aluslepingutes.

Samal ajal pani komisjon digirahanduse strateegia³⁵ raames ette uue määruse krüptovaraturgude kohta³⁶. Selle eesmärk on tagada, et maksefunktsiooniga krüptovarad, eelkõige stabiilsed krüptovarad, ei tekitaks probleeme finantsstabiilsusele, rahapoliitikale, rahapoliitika ülekandumisele ega rahalisele suveräänsusele. See on kooskõlas G20 rahandusministrite ja keskpankade juhtide 2020. aasta oktoobri kommunikatsiooniga³⁷. ELi ja kolmandate riikide vaheliste otsemakseühenduste arendamine, nagu on ette nähtud komisjoni jaemaksete strateegiaga,³⁸ leevendab ka korrespondentpanganduse osakaalu täheldatud langust. Nagu G20 raames kokku lepitud, ei tohiks ühtegi üleilmset stabiilset krüptovara kasutusele võtta enne, kui kõik asjakohased õiguslikud, regulatiivsed ja järelevalvenõuded on täidetud nii asjakohase ülesehituse kui ka kohaldatavate standardite järgimise seisukohast.

6. põhimeede. Komisjon ja EKP vaatavad ühiselt läbi mitmesugused digieuro võimalikust kasutuselevõtust tulenevad poliitilised, õiguslikud ja tehnilised küsimused.

4. ELI FINANTSTURUTARISTUTE JA SEONDUVATE KRIITILISE TÄHTSUSEGA TEENUSTE OSUTAJATE VASTUPIDAVUSE SUURENDAMINE.

EL on avatud üleilmsetele finantsturgudele, kuid on valmis kaitsma oma huve. Sellega seoses on samaväärsust kinnitavad otsused finantsteenuste valdkonnas ELile ja kolmandatele riikidele vastastikku kasulikud ning teenivad ELi eesmärki edendada finantsturgude rahvusvahelist integratsiooni, säilitades samal ajal finantsstabiilsuse.

³³ Euroopa Keskpanga aruanne digieuro kohta (oktoober 2020).

³⁴ Eelkõige rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse valdkonnas.

³⁵ COM(2020) 591, vt eespool.

³⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb krüptovaraturge ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM(2020) 593).

³⁷ Lisateavet leiab aadressil: <http://www.g20.utoronto.ca/2020/2020-g20-finance-1014.html>

³⁸ COM(2020) 592, vt eespool.

Komisjon on vastu võtnud üle 280 samaväärsust kinnitava otsuse rohkem kui 30 riigi kohta.

See on eriti oluline finantsturutaristute puhul, mis on finantsüsteemi strateegilised sõlmpunktid. Need on välisturgudele juurdepääsu väravaks ja nende avatusest saavad kasu ELi ettevõtjad ja investorid ning neid tuleb juhtida ja nende üle järelevalvet teha vastavalt rangetele standarditele, tuginedes rahvusvaheliste standardite kehtestajate tööle. Lisaks on esmatähtis, et kriitiliste funktsioonide osutamine jätkuks ka kriiside ajal. ELi huvides on arendada oma finantsturutaristuid ja suurendada nende vastupidavust, et vältida tuginemist kolmandate riikide jurisdiktsioonides osutatavatele kriitilise tähtsusega teenustele.

Turutaristute tegevuskerksuse tugevdamine hõlmab sektori kaitsmist üha levinumate, sihipärasemate ja mõjusamate küberohtude ja haavatavuste eest³⁹. Komisjon avaldas hiljuti konkreetsed ettepanekud,⁴⁰ mille eesmärk on ELi majandusliku ja ühiskondliku tegevuse jätkusuutlik digitaliseerimine ELi jaoks kriitilise tähtsusega võrgu- ja infosüsteemide kõrgetasemelise digitaalse tegevuskerksuse ja turvalisuse tagamise kaudu.

Finantsturutaristute vastupidavuse tugevdamine

Paljud ELis asuvad finantsturutaristud pakuvad üleilmseid hoiustamis- ja sõnumiteenuseid. Nende rahvusvaheline tegevus allutab nad välisriikide seadustele ja poliitikale. See muudab nad haavatavaks ka kolmandate riikide häiriva tegevuse, sealhulgas ühepoolsete sanktsioonide ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise suhtes. On oluline, et EL säilitaks nende taristute üleilmse ulatuse, kaitstes samal ajal ELi avatud strateegilist autonoomiat.

EL peaks välja töötama meetmed, et kaitsta ELi ettevõtjaid juhul, kui kolmas riik sunnib ELis asuvaid finantsturutaristuid täitma ühepoolset vastu võetud sanktsioone või kasutab muid vahendeid, mis häirivad ELi seaduslikku tegevust. Esimene samm ELi laiemas vastuses kolmanda riigi ühepoolsete sanktsioonide ebaseaduslikule eksterritoriaalsele kohaldamisele, mis mõjutab ELi seaduslikku tegevust, oleks hinnata nõrku kohti struktureeritud viisil, katsetades ja arendades finantsturutaristute ärimudeleid. Teine samm oleks töötada välja vahendid, et seista mõju vastu, mida avaldab ELi ettevõtjatele kolmanda riigi ühepoolsete meetmete ebaseaduslik eksterritoriaalne kohaldamine. Näiteks kui sellised kolmandate riikide meetmed toovad kaasa finantsturutaristust põhjendamatu kõrvalejätmise või trahvid ELis asuvale ettevõtjale, saaks EL seista siin nimetatud meetmete abil sellise põhjendamatu sekkumise vastu. Selle eesmärgi saavutamisele aitavad kaasa ka punktis 5 nimetatud meetmed.

Suur hulk eurodes nomineeritud lepinguid, mida kesksed vastaspooled kliirivad ja arveldavad väljaspool ELi, tekitab ka finantsstabiilsusega seotud probleeme tulevase

---

³⁹ ENISA ohtude kaardistamise aruanne 2020, kättesaadav aadressil: <https://www.enisa.europa.eu/topics/threat-risk-management/threats-and-trends>.

⁴⁰ Euroopa Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi küberturvalisuse strateegia digikümneni jaoks“, JOIN(2020) 18, detsember 2020; Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2016/1148 (küberturvalisuse direktiiv), COM(2020) 823; Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb finantssektori digitaalset tegevuskerksust ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1060/2009, (EL) nr 648/2012, (EL) nr 600/2014 ja (EL) nr 909/2014.

kriisi korral, mis nõuab likviidsust eurodes või muudes liidu valuutades. Seda arvesse võttes on hiljutises ajutises Ühendkuningriigi kesksete vastaspoolte raamistiku samaväärsust käsitlevas otsuses selgelt märgitud, et liidu kliirivate liikmete praeguste riskipositsioonide maht Ühendkuningriigi kesksete vastaspoolte suhtes kujutab endast ohtu liidu finantsstabiilsusele ning liidu rahapoliitika ülekandumisele ja elluviimisele. Seepärast on selge ootus, et liidu kliirivad liikmed vähendaksid oma riskipositsioone liidu jaoks süsteemselt oluliste Ühendkuningriigi kesksete vastaspoolte suhtes, eelkõige eurodes ja muudes liidu valuutades nomineeritud börsiväliste tuletisinstrumentide riskipositsioone. Lisaks analüüsib Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) juurde hiljuti loodud kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee põhjalikult kolmandate riikide kesksete vastaspoolte ning nende kliirimisteenuste ja tegevuse süsteemset olulisust liidus⁴¹ ning võtab kõik asjakohased meetmed finantsstabiilsusriskide käsitlemiseks kooskõlas Euroopa turu infrastruktuuri määrusega (EMIR)⁴².

ELi turuosalisel peavad vähendama oma ülemäärast riskipositsiooni kolmandate riikide süsteemselt oluliste kesksete vastaspoolte suhtes ja ELi kesksed vastaspoolad peavad suurendama oma kliirimissuutlikkust. Selle tulemusena on riskipositsioonid tasakaalustatumad, mis soodustab finantsstabiilsust. Seepärast kavatseb komisjon koos EKP, Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvega (ESMA) teha sektoriga koostööd, et hinnata võimalikke tehnilisi probleeme, mis on seotud eurodes või muudes ELi valuutades nomineeritud lepingute ülekandmisega ELis asuvatele kesksetele vastaspooltele, eesmärgiga hõlbustada sellist ülekandmist. Arvesse võetakse ka mõju reaalmajandusele. Soovitused esitatakse eeldatavasti 2021. aasta keskpaigaks.

7. põhimeede. Komisjon teeb koostööd finantsturutaristu ettevõtete, et põhjalikult analüüsida nende haavatavust kolmandate riikide ühepoolsete sanktsioonide ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise suhtes. Komisjon kavatseb sellesse kaasata EKP ja asjaomased Euroopa järelevalveasutused vastavalt nende pädevusele. Selle põhjal hindab komisjon asjaomaste soovitude andmise vajadust ja aitab edendada mitmesuguseid ELi vahendeid, et hoida ära ja tulemuslikult tõkestada põhjendamatu sekkumist ELis asuvatesse finantsturutaristutesse.

8. põhimeede. Komisjon loob töörihma, et hinnata võimalikke tehnilisi probleeme, mis on seotud eurodes või muudes ELi valuutades nomineeritud ja väljaspool ELi kliiritud finantslepingute ülekandmisega ELis asuvatele kesksetele vastaspooltele.

Välismaistele finantseerimisasutustele ja välisvaluutas rahastamisele liigse tuginemise vähendamine

Liigne tuginemine ELi-välisele pangandusele võib tekitada probleeme finantsturu häirete korral. ELi investeerimispankade turuosa on viimase 15 aasta jooksul vähenenud nii maailmas kui ka ELis. Finantskriisi ajal võivad ELi-välised pangad vähendada oma kohalolekut ELis ja keskenduda oma siseturule. See võib pärssida ELi ettevõtete ja liikmesriikide juurdepääsu kapitaliturult kaostatavale rahastusele,

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2099, millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 seoses kesksetele vastaspooltele tegevusloa andmise korra ja sellega seotud asutustega ning kolmandate riikide kesksete vastaspoolte tunnustamise nõuetega.

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemistehingute kohta.

riskijuhtimislahendustele või muudele finantsteenustele ning ohustada ELi finantssektori vastaspoolte likviidsust või isegi maksevõimet.

Seonduv riskiallikas on ELi pankade liigne sõltuvus välisvaluuta vahetustehingute turgudest. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu⁴³ soovitas juba 2011. aastal, et riiklikud järelevalveasutused jälgiksid USA dollarites rahastamist ja likviidsust ning ELi krediidasutused esitaksid hädaolukorra rahastamiskavad. Pärast seda on pankadele kehtestatud uued likviidsusnõuded, mis hõlmavad ka olulisi välisvaluutasid, ning EKP on teiste keskpankadega kokku leppinud vahetustehingute liinid, et pakkuda turupingete ajal USA dollarites likviidsust pangandussüsteemile ja majandusele. Need meetmed on aidanud mõnevõrra leevendada finantsstabiilsusega seotud probleeme.

Nii 2008. aasta finantskriis kui ka 2020. aasta märtsi turuhäired tõid need riskid hästi esile⁴⁴. Üldiselt hõlbustab piiriülene rahastamine krediidivoogude liikumist maailmamajanduses. Samas muutuvad piiriüleised vood kriisi ajal ebastabiilsemaks, kuna finantseerimisasutused tõttavad oma positsioone refinantseerima, likviidsust suurendama ja vastaspoolte krediidiriski vähendama. Võttes arvesse USA dollari rolli üleilmse valuutana, muutsid COVID-19 pandeemia puhkedes nõudluse järsk suurenemine dollari järele ja häired USA repoturul USA-väliste finantsasutuste jaoks dollaritehingute refinantseerimise üha raskemaks ja kulukamaks.

Euro ulatuslikum kasutamine rahvusvahelistes tehingutes, eurodes nomineeritud investeringute suurem atraktiivsus ja võimalused ning euro võrdlusaluste tekkimine ja tugevnemine võivad veelgi vähendada ettevõtete rahalist haavatavust. Esimene samm nende probleemide lahendamiseks oleks uurida üksikasjalikumalt sõltuvust ELi-välistest finantsettevõtjatest ja välisvaluutas rahastamisest, asjakohaseid tegureid ja ELi finantssüsteemi nõrku kohti. Komisjon volitab Euroopa Pangandusjärelevalvet korraldama 2021. aastal uuringu, mis käsitleb ELi sõltuvust ELi-välistest finantsettevõtjatest ja pankade sõltuvust välisvaluutas rahastamisest.

Kolmandate riikide puhul kapitali- ja finantsteenuste voogude tagamine

Kolmandate riikide ühepoolsete sanktsioonide eksterritoriaalne kohaldamine on tõsiselt mõjutanud ELi ja selle liikmesriikide suutlikkust järgida välispoliitika eesmärke, pidada kinni rahvusvahelistest lepingutest ja hallata kahepoolseid suhteid riikidega, kelle suhtes need sanktsioonid on kehtestatud. Mõnikord on kolmandate riikide ühepoolsed meetmed kahjustanud ELi ettevõtjate seaduslikku kaubandust ja investeringuid teiste riikidega. Sellega seoses löid Saksamaa, Prantsusmaa ja Ühendkuningriik komisjoni talituste ja Euroopa välisteenistuse tehnilisel ja rahalisel toel kaubavahetust toetava rahastamisvahendi (INSTEX), mis on eriotstarbeline vahend ELi ja Iraani vahelise seadusliku kaubandusega seotud maksete hõlbustamiseks. Vahend käivitati 2019. aasta jaanuaris ning sellega on hiljem ühinenud veel viis liikmesriiki (Belgia, Taani, Soome, Madalmaad ja Rootsi) ja Norra.

Komisjon kaalub koos liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajaga (edaspidi „kõrge esindaja“), kuidas oleks kõige asjakohasem kaitsta ELi välispoliitikat ja strateegilisi huve ning ELi ettevõtteid ja üksikisikuid kolmandate riikide kehtestatud

⁴³ Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu soovitus krediidasutuste USA dollarites nomineeritud rahastamise kohta (ESRN/2011/2).

⁴⁴ „US dollar funding tensions and central bank swap lines during the COVID-19 crisis“, avaldatud EKP majandusbülletääni osana, väljaanne 5/2020.

ühepoolsete sanktsioonide ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise mõju eest. Selle arutelu raames uurib komisjon tihedas koostöös Euroopa välisteenistusega võimalusi, kuidas tagada oluliste finantsteenuste katkematu ja turvaline osutamine ELi ja tema kaubanduspartnerite vahel ning kaitsta ELi ettevõtjate seaduslikku tegevust täielikus kooskõlas mitmepoolsete rahvusvaheliste lepingute ja ELi enda sanktsioonide raamistikuga. Sellega seoses uuritakse võimalusi selliste vahendite nagu INSTEX tulemuslikkuse edasiseks parandamiseks.

9. põhimeede. Komisjon uurib võimalusi, kuidas tagada oluliste finantsteenuste, sealhulgas maksete katkematu voog ELi üksuste või isikute puhul, kelle suhtes kohaldatakse eksterritoriaalselt kolmandate riikide ühepoolseid sanktsioone.

5. ELI SANKTSIOONIDE RAKENDAMISE JA JÕUSTAMISE TUGEVDAMINE

ELi sanktsioonid on peamine ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkide edendamise vahend, mille kaudu EL saab sekkuda, eelkõige rahu säilitamiseks ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamiseks. Seega on neil otsustav roll ELi väärtuste kaitsmisel ja ELi mõju suurendamisel rahvusvahelisel areenil. ELi avatuse, tugevuse ja vastupidavuse edendamisele aitab kaasa ELi sanktsioonide jõulisem ja kiirem rakendamine ja jõustamine ning kaitsev poliitika, mis on suunatud võitlusele kolmandate riikide poolt ELi ettevõtjate suhtes ühepoolsete sanktsioonide ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise vastu.

Euroopa Liidu Nõukogul, kõrgel esindajal ja komisjonil on erinevad, üksteist täiendavad õigused ELi sanktsioonide kavandamisel, rakendamisel ja jõustamisel⁴⁵ täielikus kooskõlas ELi ja rahvusvahelise õigusega. Nõukogu teeb kõrge esindaja ettepanekute alusel otsuse sanktsioonide vastuvõtmise, uuendamise või tühistamise kohta. Komisjon koos kõrge esindajaga jõustab need otsused ELi õiguses, esitades ühisettepanekud nõukogu määruste kohta. Aluslepingute täitmise järelevalvajana teeb komisjon ELi toimimise lepingu alusel järelevalvet selle üle, kuidas liikmesriigid sanktsioone rakendavad. Rakendamine ei ole kogu ELis paraku nii ühtlane nagu see peaks olema. See tekitab ühtsel turul moonutusi, kuna ELi ettevõtjad, sealhulgas välismaiste ettevõtjate ELi tütarettevõtjad, võivad keeldudest kõrvale hoida. See tekitab ka ettevõtjate seas ebakindlust. Ebajärjepidev jõustamine pärsib sanktsioonide tõhusust ja ELi võimet rääkida ühel häälel.

ELi sanktsioonide täielik ja ühtne rakendamine koos täiendavate jõupingutustega, mille eesmärk on tõkestada kolmandate riikide ühepoolsete sanktsioonide ebaseaduslikku eksterritoriaalset kohaldamist ELi ettevõtjate suhtes, suurendab veelgi ELi strateegilist kaalu: i) suurendades ELi usaldusväärsust reguleeriva jõuna ja ii) säilitades ELi ühtse turu terviklikkuse ja võrdsed tingimused.

ELi sanktsioonide ülesehituse ja rakendamise parandamine

ELi sanktsioonid peavad olema suunatud ELi poliitiliste eesmärkide saavutamisele, vältides samas soovimatuid tagajärgi. Komisjon kui institutsioon, kes vastutab ELi toimimise lepingu kohaste ELi sanktsioonide rakendamise järelevalve ja koordineerimise

⁴⁵ Euroopa Liidu Nõukogu võtab ELi sanktsioonid vastu ühehääle otsusega vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 29 ja määrusega, mis võetakse vastu kvalifitseeritud häälteenamusega vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 215.

eest, aitab alates 2021. aastast hinnata ELi sanktsioonide tulemuslikkust. Selle raames hinnatakse sanktsioonide majanduslikku mõju üksustele, kelle suhtes sanktsioone kohaldatakse, ELi ja asjaomase riigi vahelistele kaubandusele, ELi ettevõtjatele ja humanitaarabi andmisele. Selle hindamise põhjal esitab komisjon kõrge esindajaga kooskõlastades ettepaneku ELi sanktsioone käsitlevate määruste tulemuslikkuse parandamiseks.

Komisjon vaatab 2021. aastal läbi ka sanktsioonidest kõrvalehoidmise ja nende õõnestamise tavad, sealhulgas krüptoraha ja stabiilse krüptoraha kasutamise. Tulemuste alusel võidakse alates 2022. aastast esitada seadusandlikke ettepanekuid või rakendamissuuniseid.

ELi sanktsioonid on kõige tulemuslikumad juhul, kui teave nende mõju kohta on kiiresti kättesaadav. Komisjon töötab 2021. aastal välja sanktsioonidealase teabevahetuse andmekogu. See võimaldab sanktsioonide rakendamist ja jõustamist käsitleva teabe kiiret esitamist ja vahetamist liikmesriikide ja komisjoni vahel. Komisjon kaalub eriteabe, sealhulgas ELi ametite ja asutuste kogutud andmete hankimist. Komisjon koordineerib vajaduse korral oma tegevust kõrge esindajaga. Lisaks hindab komisjon vajadust vaadata läbi liikmesriikide kehtivad aruandluskohustused.

Paralleelselt käesoleva teatise vastuvõtmisega moodustab komisjon liikmesriikide esindajatest koosneva sanktsioonide ja eksterritoriaalsuse eksperdirühma. Rühma koosolekutele kutsutakse osalema Euroopa välisteenistuse esindajad. Rühma volitused hõlmavad ELi sanktsioonide ja määruse (EÜ) nr 2271/96 (blokeerimisseadus)⁴⁶ tehnilise rakendamisega seotud küsimusi. Lisaks tegutseb rühm foorumina, kus täiendavalt edendatakse ELi vastupidavust kolmandate riikide kehtestatud eksterritoriaalsete ühepoolsete sanktsioonide ebaseadusliku kohaldamise mõjule. Vajaduse korral võib sinna kutsuda osalema valitsusväliseid organisatsioone ja kodanikuühiskonda, et tagada humanitaaraspektide esiplaanile seadmine.

Teatavates piiriüleste sanktsioonidega seotud küsimustes on vaja täiendavat koordineerimist. Sageli ei teavitata liikmesriikide asutusi, kes tegelevad mitmes liikmesriigis tegutsevate ELi ettevõtjate või humanitaarabi korraldajate tegevusloa taotlustega, paralleelselt teistele riiklikele asutustele esitatud taotlustest või nende tehtud otsustest. Selle tulemuseks võib olla ELi sanktsioonide koordineerimata jõustamine ja meelepärase kohtualluvuse valimine. Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et luua süsteem keskseks teavitamiseks ja liikmesriikide vahel teabe levitamiseks ning liikmesriikide vastuste koordineerimiseks, järgides täielikult aluslepingutes sätestatud pädevuste jaotust.

Komisjon arutab ELi sanktsioonide rakendamist ka liikmesriikidega, et tagada selles vallas ühtlustatud lähenemisviis. Kohaldatavaid standardeid ja vastavaid parimaid tavasid võiks arutada ka eespool nimetatud eksperdirühmas.

EL on juhtiv kolmandatele riikidele abi andja. Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja oma rahvusvaheliste partneritega, et tagada hoolsuskohustuse kõrgeim tase, tagamaks, et ELi rahalisi vahendeid ja majandusressursse, sealhulgas tagatise, kasutatakse täielikus

---

⁴⁶ Nõukogu 22. novembri 1996. aasta määrus (EÜ) nr 2271/96, mis käsitleb kaitset kolmanda riigi vastuvõetud õigusaktide eksterritoriaalse kohaldamise mõju ja nendel õigusaktidel põhinevate või neist tulenevate meetmete eest (EÜT L 309, 29.11.1996, lk 1–6).

kooskõlas ELi sanktsioonidega. Komisjon on valmis jätkama koostööd partneritega, kes peavad selles valdkonnas suutlikkust suurendama.

10. põhimeede. Komisjon töötab 2021. aastal välja sanktsioonidealase teabevahetuse andmekogu, et liikmesriigid ja komisjon saaksid viivitamata esitada ja vahetada teavet sanktsioonide rakendamise ja jõustamise kohta.

11. põhimeede. Komisjon teeb 2021. aastal koostööd liikmesriikidega, et luua ühtne kontaktpunkt piiriülese mõõtmega jõustamis- ja rakendamisküsimuste jaoks.

12. põhimeede. Komisjon tagab jätkuvalt, et kolmandatele riikidele, rahvusvahelistele organisatsioonidele ja rahvusvahelistele finantseerimisasutustele eraldatud ELi rahaliste vahendite ja majandusressursside kasutamisel ei rikuta ELi sanktsioone. Eelkõige jätkab ta õiguslikult siduvate sätete kokkuleppimist ELi vahendeid haldavate partneritega, et tagada nõuete järgimine, ja teeb järelevalvet nende haldamise üle.

ELi sanktsioonide ühtse jõustamise järelevalve

Aluslepingute täitmise järelevalvajana jälgib ja kogub komisjon teavet ELi õiguse võimalike rikkumiste kohta liikmesriikides. Selleks et käsitleda ELi sanktsioonide rikkumist puudutava teabe konfidentsiaalsust ja võimalikku mõju neile, kes teatavad ebaseaduslikust tegevusest, loob komisjon spetsiaalse vahendi anonüümse teatamise hõlbustamiseks.

Komisjon koostab 2022. aasta esimesel poolel tegevuskava (sealhulgas kriteeriumid ja ajakava) üleminekuks ELi sanktsioonide süstemaatilise mittejärgimise avastamiselt Euroopa Liidu Kohtusse pöördumisele.

Komisjon teeb koostööd liikmesriikidega, sealhulgas sanktsioonide ja eksterritoriaalsuse eksperdirühma raames, tagamaks, et riiklikud karistused ELi sanktsioonide rikkumise eest on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

13. põhimeede. Komisjon loob spetsiaalse süsteemi anonüümsete teadete edastamiseks sanktsioonidest kõrvalehoidmise kohta. Süsteem tagab vajaliku konfidentsiaalsuse.

Eksterritoriaalsuse vastu võitlemise olemasolevate vahendite tugevdamine ja uute vahendite kaalumise

Viimastel aastatel on teatavad kolmandad riigid hakanud üha rohkem kasutama sanktsioone või muid reguleerivaid meetmeid, et suunata ELi eraisikute või ettevõtjate käitumist. EL leiab, et kolmandate riikide poolt ELi ettevõtjate vastu suunatud meetmete eksterritoriaalne kohaldamine on vastuolus rahvusvahelise õigusega. Need meetmed ohustavad ühtse turu ja ELi finantssüsteemide terviklikkust, vähendavad ELi välispoliitika tulemuslikkust ning pärsivad seaduslikku kaubandust ja investeringuid, rikkudes rahvusvahelise õiguse aluspõhimõtteid.

Jätkuv tihe koostöö liitlaste ja sarnaselt meelestatud partneritega, mille eesmärk on sanktsionisüsteeme võimalikult palju ühtlustada, takistab osaliselt kolmandate riikide selliste sanktsioonide vastuvõtmist, mis erinevad oma ulatuselt või sisult ELi sanktsioonidest ja mida kohaldatakse eksterritoriaalselt ka ELi ettevõtjate suhtes. Kõrge esindaja ja komisjon jätkavad vastavalt oma pädevusele sanktsioonide valdkonnas korrapärasest dialoogi ja koostööd kolmandate partneritega, eelkõige G7 partneritega, et tagada sanktsioone käsitlevate otsuste ja rakendamisküsimuste parem kooskõla ning

tõstatada võimalikke mureküsimumi seoses kolmandate riikide sanktsioonide eksterritoriaalse kohaldamisega.

14. põhimeede. Tugevdada sanktsioonidealast koostööd, eelkõige G7 partneritega.

Blokeerimisseadus on ELi ühtne vastus kolmandate riikide meetmete, eelkõige teisest sanktsioonide eksterritoriaalsele kohaldamisele ELi ettevõtjate suhtes⁴⁷. Oma potentsiaali ärakasutamiseks peab blokeerimisseadus olema osa terviklikumast eksterritoriaalsuse vastu võitlemise ELi poliitikast, mille jaoks komisjon kehtestab järgmised meetmed, et paremini kasutada olemasolevaid vahendeid ja vajaduse korral luua uusi:

- (i) selgemad menetlused ja eeskirjad artikli 6 kohaldamiseks (eelkõige selleks, et hõlbustada kostjate vara sissenõudmist kogu ELis);
- (ii) tugevdatud riiklikud meetmed, et hoida ära loetletud eksterritoriaalsetel meetmetel põhinevate välismaiste otsuste ja kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine (artikkel 4);
- (iii) loataotluste sujuvam menetlemine vastavalt artikli 5 teisele lõigule, sealhulgas nõutava teabe läbivaatamine;
- (iv) võimalik osalemine välismaistes menetlustes, et toetada ELi ettevõtteid ja üksikisikuid.

Hinnates ELi tehtavate välismaiste otseinvesteeringute mõju julgeolekule ja avalikule korrale,⁴⁸ võtab komisjon arvesse ka tõenäosust, et tehing toob kaasa mis tahes kolmanda riigi kehtestatud sanktsioonide ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise ELi sihtmärgi suhtes. Näiteks kui komisjon vaatab läbi kontrolli omandamist ELi ettevõtete üle välisinvestori poolt, võib tal olla vaja koostöös liikmesriikide ametiasutustega hinnata, kas seetõttu võib ELi sihtettevõtte muutuda eksterritoriaalsetest sanktsioonidest haavatavamaks, olenemata sellest, milline riik need kehtestas. See võib seada ohtu ELi sihtettevõtte suutlikkuse säilitada ELis kriitilise tähtsusega taristu või tagada ELis kriitilise tähtsusega sisendite varustuskindlus ja -pidevus.

Seni on blokeerimisseadus taganud ELi ühtse reageerimise sanktsioonide eksterritoriaalsele kohaldamisele. Selliste sanktsioonide levik nõuab siiski põhjalikumat arutelu võimalike lisameetmete üle, millega suurendada heidutust ja vajaduse korral seista sanktsioonide vastu. Komisjon algatab üldise arutelu selle üle, millised on poliitikavõimalused ELi vahendite ajakohastamiseks, et tõkestada kolmandate riikide ühepoolsete sanktsioonide ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise mõju ELi üksikisikutele ja üksustele. Lisaks arutelule muudatuste üle, millega tugevdatakse blokeerimisseadust, keskendudes kaubandusega mitteseotud vastumeetmetele, kaalub komisjon täiendavaid vahendeid, et kaitsta ELi ettevõtjate seaduslikku tegevust ELi õiguse alusel. Vajaduse korral kaasatakse sidusrühmad.

---

⁴⁷ Selle kõige olulisemad sätted nullivad kõnealustel eksterritoriaalsetel sanktsioonidel põhinevate kohtuotsuste ja haldusasutuste otsuste mõju ELis (artikkel 4); keelavad ELi isikutel mitmete eksterritoriaalsete sanktsioonide järgimine, välja arvatud juhul, kui neil on selleks luba (artikkel 5) ning võimaldavad ELi isikutel nõuda kohtu kaudu selliste eksterritoriaalsete sanktsioonidega tekitatud kahju hüvitamist (tagasinõudesäte) (artikkel 6).

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/452, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik (välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrus) (ELT L 79I, 21.3.2019, lk 1–14).

Samal ajal vaatab komisjon läbi oma kaubanduspoliitika⁴⁹ ja esitab hiljemalt 2021. aasta neljandas kvartalis (või vajaduse korral varem) ettepaneku kolmandate riikide sunnimeetmete ärahoidmiseks ja nende vastu võitlemiseks⁵⁰.

15. põhimeede. Komisjon kaalub täiendavaid poliitikavalikuid, et veelgi hoida ära ja tõkestada kolmandate riikide ühepoolsete sanktsioonide ebaseaduslikku eksterritoriaalset kohaldamist ELi ettevõtjate suhtes, sealhulgas määruse (EÜ) nr 2271/96 võimalikku muutmist.

6. KOKKUVÕTE

Komisjon võtab järjepidevaid meetmeid, et tugevdada ELi avatud strateegilist autonoomiat, et suurendada ELi suutlikkust edendada ja kaitsta reeglitel põhinevat mitmepoolsust ning arendada vastastikku kasulikke kahepoolseid suhteid, kaitstes end samal ajal ebaausate ja pahatahtlike tavade eest.

Komisjon võtab kõik eespool nimetatud meetmed, et suurendada ELi majanduse ja finantsturutaristute vastupidavust. Komisjon suhtleb kolmandate riikide partneritega, et suurendada euro kasutamist, edendada euro staatust rahvusvahelise alusvaluutana kaubandus-, energia- ja toorainesektoris, tugevdada ELi sanktsioonide rakendamist ja jõustamist ning kaitsta ELi ettevõtjaid kolmandate riikide meetmete ebaseadusliku eksterritoriaalse kohaldamise eest.

Need tegevusvaldkonnad on omavahel seotud ja üksteist täiendavad ning ELi positsiooni tugevdamine nendes valdkondades sõltub paljudest avaliku ja erasektori sidusrühmadest, eelkõige Euroopa Parlamendist, Euroopa Liidu Nõukogust ja Euroopa Keskpangast. Komisjon kutsub kõiki neid osalisi üles selle strateegiaga ühinema, et tugevdada liidu positsiooni maailmaarenil ning tema majandust ja finantssektorit laiemalt. Komisjon jälgib neid meetmeid pidevalt ja vaatab 2023. aastal läbi rakendamise tulemused.

---

⁴⁹ 16. juuni 2020. aasta konsultatsioonidokument „Uuendatud kaubanduspoliitika tugevama Euroopa nimel“.

Kättesaadav aadressil https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158779.pdf

⁵⁰ 16. septembri 2020. aasta kavatsusavaldus president David Maria Sassolile ja kantsler Angela Merkelile, kättesaadav aadressil:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/state_of_the_union_2020_letter_of_intent_et.pdf.

Vt ka komisjoni 2021. aasta tööprogramm, kättesaadav aadressil:

https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_en